

Dabas aizsardzības
pārvalde

Dabas kapitāla saglabāšanas iespējas mežu apsaimniekošanā

Juris Jātnieks

Dabas Aizsardzības Pārvaldes Ģenerāldirektors

Mežu nozares konference

28.11. 2018. Jelgavā

Dabas aizsardzības
pārvalde

Dabas aizsardzības pārvalde

www.daba.gov.lv

VARAM tiešas pārvaldības valsts iestāde;

Īsteno vienotu dabas aizsardzības **politikas ieviešanu visā Latvijā;**

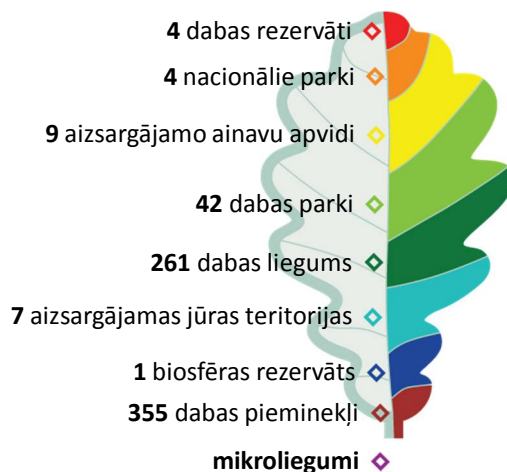
Apsaimnieko un **pārvalda** Latvijas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (ĪADT);

Koordinē **apsaimniekošanas pasākumus** un **īsteno** valsts politiku **sugu** un **biotopu aizsardzības jomā.**

Dabas aizsardzības
pārvalde

Dabas kapitāls - Latvijas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

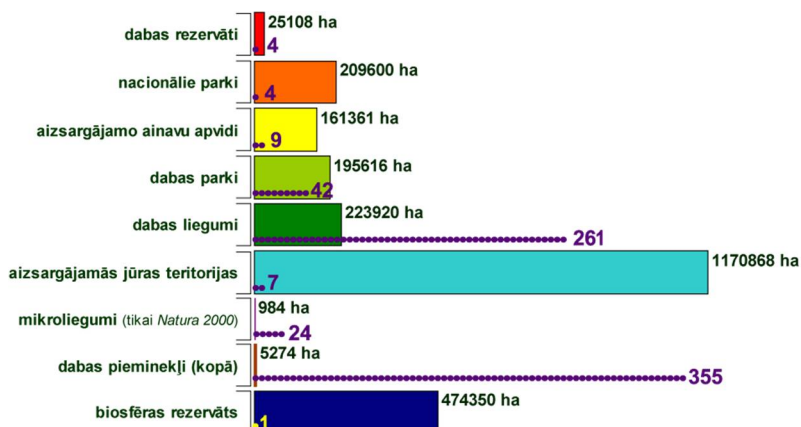

Kopā ir **689** ar likumiem vai Ministru kabineta noteikumiem apstiprinātas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kas katra atbilst kādai no astoņām kategorijām.

Dabas aizsardzības
pārvalde

Latvijas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – skaits un platības

Juris Jātņieks; Mežu nozares konference
28.11.2018. Jēlgavā

Dabas aizsardzības
pārvalde

Valsts loma vides un dabas saglabāšanā.

Latvijas Republikas Satversmes 115.pants noteic, ka valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu.

Saglabāt dabas vidi = nodrošināt sabiedrības ilgtspēju,
cilvēka dzīvei drošu pamatu = domāt un plānot ilgtermiņā.

Domāt ilgtermiņā ir neatliekami.

Saglabāt dabas vidi un ekonomiski vērtēt, vitāli svarīgos
apstākļus ko tā mums nodrošina, ir **mūsdienīgi.**

Juris Jātnieks; Mežu nozares konference
28.11.2018. Jelgavā 5

Dabas aizsardzības
pārvalde

Dabas saglabāšanas starptautiskās izpratnes attīstība

1. Sākotnēji: **Dabas aizsardzība = reta, izzūdoša suga (putns, puķe, gliemezis, vabole,); žogs apkārt, inspekcija, sods, vai...kompensācija.**
2. Šodienas izaicinājums: **Dabas saglabāšana = var būt rīcība, tai skaitā pat ekonomiski izdevīga; viena no prioritātēm visu nozaru politikās; motīvs saprātīga indivīda rīcībai un ikdienas izvēlēm.**
3. Nākotnē (vēlams tuvākā:) Dabas vides saglabāšana ir **Tautsaimniecības daļa = dabisko ekosistēmu pakalpojumu monetārās vērtības iekļaušana projektēšanā un Ietekmes uz vidi novērtējumā.**
Vides veselība, sabiedrības veselība, labklājība, dzīvildze – apzināti, ekonomiski sasaistīti procesi.

Juris Jātnieks; Mežu nozares konference
28.11.2018. Jelgavā 6

Dabas aizsardzības
pārvalde

Mīts par zaļāko valsti

- **Latvijā** ir **689** īpaši Aizsargājamas Dabas Teritorijas, no kurām **333** iekļautas **ES Natura 2000** tīklā un aizņem **11,5%** no Latvijas sauszemes teritorijas (Igaunijā > 17%; Slovēnijā > 33%, turklāt šīs valstis arī ekonomiski apsteigušas Latviju)
- **11,5 %** ir **trešais zemākais** rādītājs Eiropas Savienībā, tāpēc vēl atlikušais dabas mantojums jā saglabā īpaši atbildīgi;
- AS "Latvijas Valsts Meži" šogad pavasarī konferencē atzīst, ka no uzņēmuma valdījumā esošajiem > 100 000 ha mežu biotopu, tikai ~ 1300 ha ir izcilā stāvoklī;
- "Dabas skaitīšanas" pirmā gada rezultāti parāda, ka labā stāvoklī ir tikai ~18% no pļavu biotopiem;

Dabas vērtības strauji sarūk un to saglabāšana ir pieaugoša tendence Pasaules attīstītajās valstīs, tāpēc ir pēdējais laiks **izbeigt pretnostatīt dabas saglabāšanu ekonomiskai attīstībai!**

Juris Jātnieks; Mežu nozares konference
28.11. 2018. Jelgavā

Dabas aizsardzības
pārvalde

Valsts attīstības pamatā ir racionāla dabas resursu izmantošana, kas balstīta uz patiesu sadarbību starp vides, ekonomiskajām un sociālajām interesēm.

Politiskā līmenī bieži runā par sadarbību un interešu sabalansēšanu, tomēr vienlaikus publiskajā informācijas telpā nereti izskan dabas saglabāšanai **diametrāli** pretēji viedokļi, kas neveicina nozaru sadarbību.

Dabas aizsardzības pārvalde ir valsts iestāde un nekādā veidā nevar "radīt" naudu kompensācijām vai citiem bonusu mežu īpašniekiem.

Materiālo atbalstu varam panākt tikai un vienīgi kopīgi pārstāvēt meža īpašnieku intereses un visas sabiedrības dabas saglabāšanas vajadzības.

Juris Jātnieks; Mežu nozares konference
28.11. 2018. Jelgavā

Dabas aizsardzības
pārvalde

Indrānu tēvs: "Naudas vajadzība!"

"Kuram gan naudas nav vajadzīgs!? Vai man tās nevajadzēja? /../ Bet es nošķīru tos Indrānus, kas pilda manu maku, no tiem, kas iepriecina manu sirdi. Sēklu tīrumā kaisīt var visur pasaulē. Zeme paliek zeme - Vidzemē vai Igaunijā.

Bet tas māla paugurs tur noras malā, tā upīte pirts gravā, tas sērmūkslīts te ceļmalā - tie pieder tikai Indrāniem.

Noroc to pauguru, aizlaid to upīti citur, nocērt to kociņu, un tu būsi sapostījis šīs Vietas dvēseli!"

Gita Strode; Mežu nozares konference
28.11. 2018. Jelgavā

Dabas aizsardzības
pārvalde

Viedokļu sadursmes (piemēri)

- 100 kailcirtes Latvijas simtgadei - NVO iniciatīva, protests Zemkopības ministrijas ierosinātajiem grozījumiem Ministru kabineta "Noteikumos par koku ciršanu mežā".

- Ērgļu novada "Braku" mežu apsaimniekošanas priekšlikums – 13 ha meža (*"Braku šķeltā akmens birze"*) *nociršana kailcirtē vienā sezonā no kopējiem 27 ha.*

Šoreiz gan Mežu īpašnieku biedrība, gan dažādi dabas NVO pauž viedokli, ka šāda rīcība būtiski ietekmēs ainavu un Braku kompleksa nozīmi.

Gita Strode; Mežu nozares konference
28.11. 2018. Jelgavā

Dabas aizsardzības
pārvalde

Meklējam kopīgo

- Latvijas stratēģiskais mērķis **ir** būt zaļai valstij.
- Meža nozarei Latvijā **ir** nozīmīga loma ekonomikas attīstībā, tai skaitā radot jaunus un inovatīvus produktus ar augstu pievienoto vērtību.
- Jānodrošina, ka **tieks saskaņotās** dabas aizsardzības un saimnieciskās intereses un resursu apsaimniekošana notiek ilgtspējīgi un daudzveidīgi.

Piemēram - ja dabas aizsardzības prasības nosaka, ka nepieciešams saglabāt noteiktu skaitu ekoloģisko koku, tad tiek saglabāti lielākie, skaistākie, raženākie ekoloģiskie koki, nevis rēķināts, cik naudas par to tiek zaudēts un dabai atstāts tas, kas ir nevērtīgs un ienestu mazāk ienākumu.

Gita Strode; Mežu nozares konference
28.11. 2018. Jelgavā

Dabas aizsardzības
pārvalde

Meklējam kopīgo (2)

Ja svarīgi saglabāt ligzdu kokus un koku grupu ap tiem, tad šādas vietas tiek apzināti saglabātas, nevis mēģināts ligzdas slēpt un nogāzt.

- **Ja ir izpratne** visām pusēm, dabas aizsardzības prasības tiek ievērotas, nevis mēģināts tās apiet, piesaucot ekonomiskos zaudējumus, un visiem ir pieejama informācija un dabas dati, tad zūd vajadzība no sabiedrības un to pārstāvošo NVO puses nodarboties ar «zaļo terorismu». Tad mazinās vajadzība stingri aizliegt un **var notikt** sabalansēta saimnieciskā darbība.

Gita Strode; Mežu nozares konference
28.11. 2018. Jelgavā

Dabas aizsardzības
pārvalde

Kopīgas finansu iespējas

(var darīt jau tagad, lai tiktu pie naudas)

- Mežu īpašnieki, organizācijas pašas var gūt labumu no sugu un biotopu izpētes, saglabāšanas, atjaunošanas, iesaistoties Dabas projektos (LIFE programma, INTERREG granti un citi), nevis kritizēt ornitologus, pētniekus, vides NVO kas piesaistījušas kārtējo miljonu piem. ērgļa, stārķa vai griezies aizsardzībai.

Lai gūtu labumu no meža koksnes resursiem, nepieciešama mežierīcība = meža koksnes vērtības inventarizācija, ko patzīst katrs meža īpašnieks.

Lai gūtu labumu no dabas kapitāla, nepieciešama Dabas vērtību inventarizācija = "Dabas skaitīšana".

Juris Jātnieks; Mežu nozares konference
28.11. 2018. Jelgavā

13

Dabas aizsardzības
pārvalde

Nākotnes vīzija

1. Meža nozares un dabas aizsardzības **nozares pārvaldība ir elastīga un vērsta uz sadarbību**, respektējot to, ka viss nav tieši un ātri naudā pārvēršams - jāņem vērā ekosistēmu pakalpojumu nozīme gan tagad, gan nākotnei.
2. Ar mežu un dabas vērtībām saistītā **informācija un statistika ir atklāta**, visaptveroša un aktuāla, to var izmantot ilgtspējīgas politikas veidošanā.
3. Nav pareizo un nepareizo zinātnieku vai ekspertu – katrs ir profesionālis savā jomā, tāpēc **tiekl atbalstīti starpdisciplināri pētījumi**, kuru ietvaros dabas aizsardzības un meža apsaimniekošanas nozares netiek pretstatītas, bet papildina viena otru.

Gita Strobe; Mežu nozares konference
28.11. 2018. Jelgavā

Dabas aizsardzības
pārvalde

Nākotnes vīzija

1. Par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem ir pieejama adekvāta ikgadēja kompensācija un **meža īpašniekam ir iespēja pārdot mežu valstij dabas saglabāšanai**–

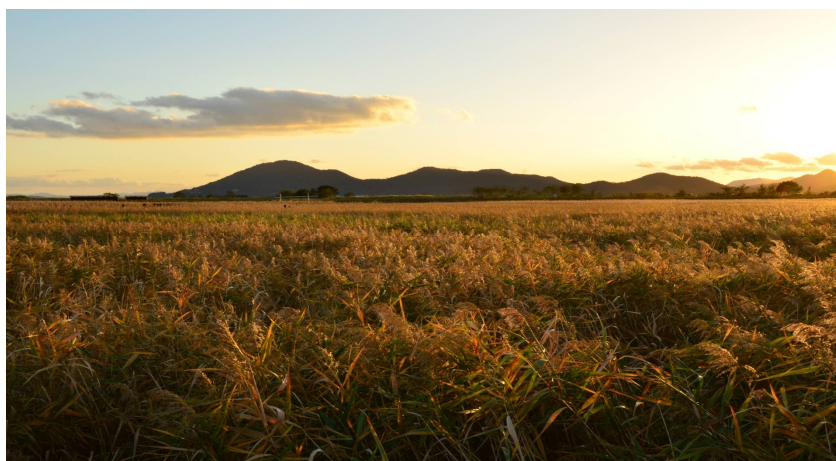
Valstī ir finansējums un tiesisks regulējums lai atpirktu mežus tur, kur pastāv būtiski mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi (piem. dabas liegumi, dabas lieguma zonas, mikroliegumi) (šobrīd atpirkt atļauts tikai dabas rezervātā; dabas rezervāta stingrā režīma vai regulējamā režīma zonās).

2. Tiek attīstītas iespējas, produkti un pakalpojumi, kā pelnīt ar dabisku mežu to necērtot koksnes ieguvei.

Piemēram, dabas un tūrisma projekti, meža blakusprodukti – ogas, sēnes, augi fitomedicīnai, dzīvnieku vērošana, «klusuma» tūrisms, meditācija, reto sugu izpēte, u.c.

Juris Jātnieks; Mežu nozares konference
28.11. 2018. Jelgavā

Ikvienā vietā un situācijā ir iespējas! Dienvidkorejas piemērs.

Ir niedrājs līdz pamalei, līdz Dzeltenajai jūrai. Ļoti, ļoti trūkst zemes lauksaimniecībai un apbūvei. Tradicionālā plūdmaiņas ierobežošana dārga. Reģiona valdība izvēlas netradicionālu ceļu.

Austrumu "tīģera" gudrības

Birokrātijai - NE

(S) Audzē pamatkapitālu

Mācās no VISAS Pasaules

Netradicionālas izvēles cena.

Pa šiem vārtiem dienā iet no 10 000 līdz 100 000 cilvēku, atnesot novada pašvaldībai līdz pat **900 000 USD** dienā!

Katrā vietā un situācijā ir iespējas!
Teiču Dabas Rezervāts.

“Attīstības centrā var būt ne vien liela pilsēta, bet arī liels purvs”
(Ilona Jepsen – Eiropas Komisija. 2004.) “The area with the very determined management” –
Tobias Salathe, the RAMSAR Secretariat

Dabas aizsardzības
pārvalde

Ierosinājumi atbalsta maksājumiem nākošajā plānošanas periodā

1. Skatīt meža nozari vienoti ar lauksaimniecību – nav pieļaujama bioloģiski vērtīgo zālāju apmežošana un jābūt atbalstam, kas vecina šo zālāju atjaunošanu un tradicionālās ainavas saglabāšanu
2. Paredzēt **ikgadējos atbalsta maksājumus par mežu**, ja īpašnieks brīvprātīgi veic pasākumus, kas palielina vai veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos mežā (**šobrīd ir Natura 2000 maksājumi par normatīvajos aktos noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem**)
3. Mācības meža īpašniekiem, kā, **veicot meža apsaimniekošanu un gūstot ienākumus, vienlaikus var** saglabāt meža ainavas un struktūras elementus bioloģiskajai daudzveidībai – pārņemt labo praksi no bioloģiski vērtīgo zālāju maksājumu shēmas.

Dabas aizsardzības
pārvalde

Mūsu vēstījums un aicinājums

- **Dabas Pārvalde ir Jūsu sadarbības partneris**
- **un **Dabas kapitāla valsts kompetences centrs.****
- **Mēs zinām, kāds ir dabas vērtību patiesais stāvoklis valstī un kādas rīcības nepieciešamas, lai to saglabātu un uzlabotu.**
- **Saglabāt Dabas kapitālu nozīmē saglabāt arī konkrētas valsts un vietas unikalitāti, pievilcību, vairot konkurētspēju Pasaulē.**

Ar ko lepojas Latvijas sabiedrība? Ar dižu mežu, dzidru strautu, ar dabisku ainavu - upi, ezeru, jūru un atpūtu Dabas vidē. Ar Mammu Dabu!

Cik daudzi no mums interesētos par Tērveti vai Siguldu, ja tur vairs nebūtu dabas vērtību?

Vai kādā reklāmas bukletā lepojamies ar plašiem izcirtumiem, taisniem meliorācijas grāvjiem? Tāpat nepiedāvājam tūristiem atpūsties rapšu vai pupu laukā, nedz arī egļu vai kādā citā jaunaudzē...

Juris Jātnieks; Mežu nozares konference
28.11.2018. Jēgavā

2
1

Dabas aizsardzības
pārvalde

Jautājumi - atbildes

• Kad tiks taisnīgi kompensēti saimnieciskās darbības ierobežojumi mežā? Kompensācijas apmērs ir nepietiekams, jo vispār netiek kompensēts mežā jau uzkrātās koksnes vērtība, un Natura 2000 teritorijas ikgadējais maksājums nekādi nenosedz ikgadējo koksnes apjoma pieaugumu!

• Kompensācijas jāpārskata un arī to maksāšanas nosacījumi. **Par kompensācijām jācinās mums visiem kopā!!!** Tomēr viedoklis par kompensācijas lielumu ir dažāds – ir īpašnieki, kurus tas apmierina. DAP noteikti iesaistīsies dialogā par nākamā ES plānošanas perioda kompensāciju apmēriem, vienlaikus rosinot, ka:

• Jaunajā Lauku attīstības programmā (izstrādā ZM) jāparedz maksājums, ja meža īpašnieks labprātīgi sargā dabas vērtības vai veicina sugu daudzveidību; Līdzīgi kā tas ir par bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu.

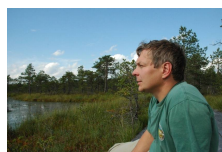
• **Jāparedz, ka valsts par meža tirgus vērtību var atpirkt zemi un mežu vietās, kur saimnieciskā darbība ir ierobežota un īpašnieku neapmierina kompensācijas apmērs.** Piemēram: Ja e-veselības vietā būtu ticis izveidots, piem. Zemes fonds dabas saglabāšanai un kompensēšanai, ļoti liela daļa meža īpašnieku prasību būtu jau apmierinātas.

• Mikrolieģumi tiek veidoti, ja to veidošanai ir pamats un nepieciešami sugu dzīvotņu aizsardzībai. Mikrolieģumu izveides procesā izvērtē visas sabiedrības ieguvumus pret īpašnieka zaudējumiem. **Ja būtu iespējams Valstij atpirkt zemi visos ML, DAP to ar lielāko prieku darītu.** Par to ir runāts ar esošo valdību, Saeimas TS komisiju. Jācer, ka jaunie deputāti tam piekritīs un meža īpašnieks reiz "jutīsies laimīgs", ja saņems adekvātu kompensāciju un mikrolieģums ar ērgli vai dzeni piederēs valstij.

Dabas aizsardzības
pārvalde

**Paldies par
uzmanību!**

Juris.Jatnieks@daba.gov.lv